

In welke fase van hun studiekeuze zitten scholieren?

Onderzoek onder bijna 900 vmbo'ers, havisten en vwo'ers.

Februari 2026

1 Inleiding

Hoever zijn scholieren met hun studiekeuze? Rond de kerstvakantie peilen we altijd bij vmbo'ers, havisten en vwo'ers hoever ze zijn in hun oriëntatieproces. Weten ze al wat het gaat worden of zijn ze nog zoekende? En in hoeverre zien we verschuivingen als we vergelijken met de jaren hiervoor?

Daarnaast vroegen we ons ook af wat scholieren belangrijk vinden bij hun studiekeuze. Bijna 900 vmbo'ers, havisten en vwo'ers vroegen we naar de volgende thema's:

- In welke fase van de studiekeuze bevinden scholieren zich?
- Wat vinden studiekeuzers belangrijk bij hun studiekeuze?
- Hoe denken scholieren over het bezoeken van voorlichtingsactiviteiten?
- Hoe groot is de intentie om een tussenjaar te nemen?

2 Methode

Op 9 januari 2026 hebben we een enquête uitgestuurd naar vmbo'ers, havisten en vwo'ers. In deze enquête hebben 897 scholieren inzicht gegeven in wat zij belangrijk vinden tijdens hun studiekeuze. Op 16 januari 2026 hebben we de

vragenlijst gesloten. Zoals altijd zien we dat meisjes vaker meedoen aan enquêtes dan jongens, zie Tabel 1. Om hiervoor te compenseren hebben we een weegfactor toegepast. Deze weegfactor en de responsberekening zijn te vinden in de bijlage.

Verdeling per geslacht

	Vmbo		Havo		Vwo	
	N	%	N	%	N	%
Man	164	45%	66	36%	107	31%
Vrouw	188	52%	114	62%	235	67%
Non-Binaire	3	1%	2	1%	5	1%
Zeg ik liever niet	5	1%	2	1%	4	1%
Anders	0	0%	1	0%	1	0%

Tabel 1 Verdeling per geslacht (N = 897)

In de steekproef is 40% vmbo'er, 21% havist en 39% vwo'er, zie Figuur 1. Op het schoolniveau passen we geen weegfactor toe omdat we in alle gevallen de resultaten laten zien per niveau. De groep havisten is kleiner. Dit is een patroon dat we vaker zien: havisten zijn minder geneigd om een vragenlijst in te vullen dan vmbo'ers en vwo'ers. De verdeling over de examenjaren is te vinden in de bijlage.

Verdeling schoolniveau binnen steekproef

Figuur 1 Verdeling naar niveau binnen de steekproef (N = 897)

3 In welke fase van het oriëntatieproces bevinden eindexamenkandidaten en voorlaatstejaars zich?

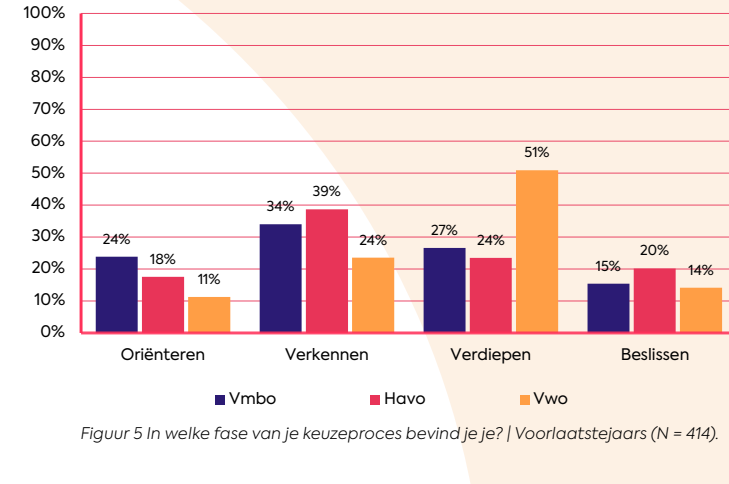
7 op 10 vmbo-eindexamenkandidaten is al zeker van studiekeuze

- Net als de afgelopen schooljaren geven 7 op de 10 vmbo-eindexamenkandidaten aan dat zij al zeker zijn van hun studiekeuze, zie Figuur 2.
- Van de havisten in het eindexamenjaar geeft 47% aan zeker te zijn van hun studiekeuze. De

stijgende trend van de afgelopen jaren van havisten die al weten wat ze willen studeren is hier geëindigd. Vorig schooljaar (2024-2025) wist 59% namelijk al wat ze wilde gaan studeren.

- Van de 6-vwo'ers geeft 70% aan al te weten wat hij/zij wil studeren. Dit is het hoogste percentage in de afgelopen vijf jaar.

Hoever ben je met je studiekeuze? | Eindexamenkandidaten

Figuur 2 Hoever ben je met je studiekeuze? | Eindexamenkandidaten (N = 293)

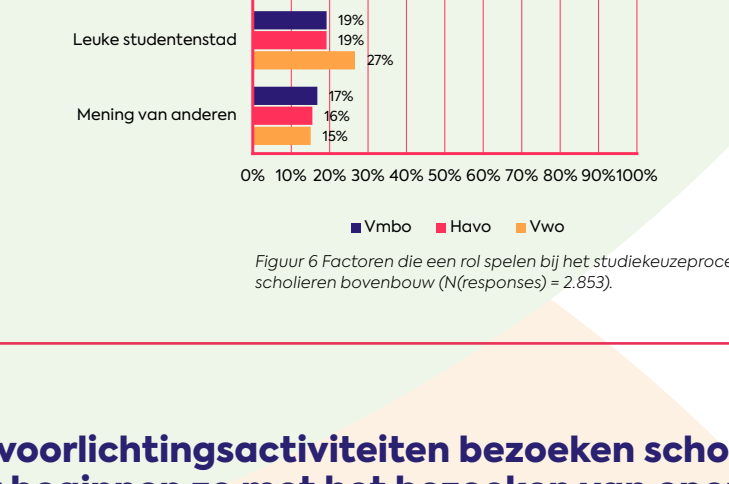
Percentage 3--vmbo'ers die weten wat ze willen studeren neemt af

- Net als de afgelopen jaren al weten minder vaak (33%) dan voorgaande jaren al wat ze willen gaan studeren, zie Figuur 3. Dit is het laagste percentage dat wij in de afgelopen vijf jaar gezien hebben. In vergelijking tot vorig

schooljaar is dit percentage drie procentpunt afgenomen.

- Niet alleen bij vmbo'ers, maar ook bij vwo'ers zien we een kleine afname in het percentage voorlaatstejaars dat al weet wat ze willen gaan studeren. Voor havisten is dit een afname van vier procentpunt en voor vwo'ers zes procentpunt.

Hoever ben je met je studiekeuze? | Voorlaatstejaars

Figuur 3 Hoever ben je met je studiekeuze? | Voorlaatstejaars (N = 416)

Gemiddeld 66% van de eindexamenkandidaten bevindt zich in de beslissende fase

- We hebben studiekeuzers de vier fasen van het oriënteren, verkennen, verdiepen en beslissen.
- Gemiddeld 66% van de eindexamenkandidaten bevindt zich in de beslissende fase, zie Figuur 4.

- Vwo-eindexamenkandidaten bevinden zich al vaker in de beslissende fase (82%) dan vmbo'ers (64%) en havisten (53%) (p < .001).

In welke fase van je keuzeproces bevind je je? | Eindexamenkandidaten

Figuur 4 In welke fase van je keuzeproces bevind je je? | Eindexamenkandidaten (N = 293)

Grootste groep voorlaatstejaars bevindt zich in de verdiepende fase

- De grootste groep voorlaatstejaars, ongeveer 3 op de 10, bevindt zich in de verdiepende of verdiepende fase, zie Figuur 5. De afgelopen jaren zagen we dat voorlaatstejaars zich tijdens het peilmoment vaker in de verdiepende fase bevonden.

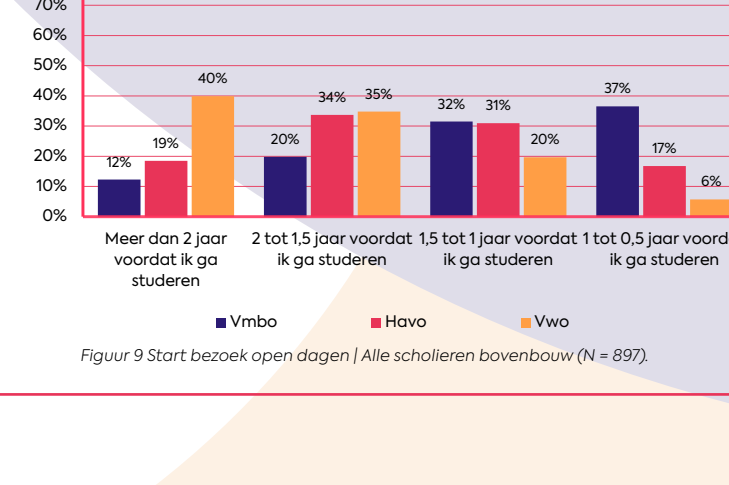
- Bij de vmbo'ers en havisten zien we dat voorlaatstejaars zich vaker in de verkennende fase bevinden ten opzichte van vorig jaar. Vorig jaar gaf 26% van de vmbo'ers en 25% van

de havisten aan in de verkennende fase te zitten. Dit jaar is dat respectievelijk 34% en 39%.

- Doordat meer vmbo'ers en havisten zich in de verkennende fase bevinden, bevinden er minder zich in de verdiepende fase. Dit wijst erop dat vmbo'ers en havisten minder ver zijn in hun journey ten opzichte van vorig jaar.

- Bij de vwo'ers is dit patroon omgekeerd en bevinden meer voorlaatstejaars zich in de verdiepende fase en minder in de verkennende fase ten opzichte van vorig jaar.

In welke fase van je keuzeproces bevind je je? | Voorlaatstejaars

Figuur 5 In welke fase van je keuzeproces bevind je je? | Voorlaatstejaars (N = 416)

4 Wat is belangrijk bij de studiekeuze?

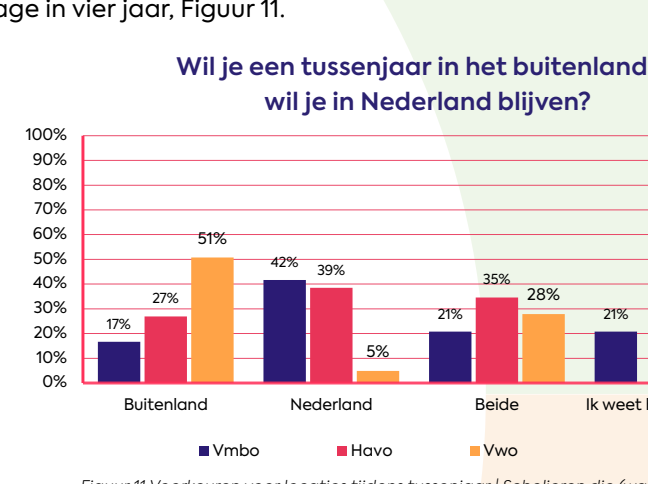
Eigen kunnen het belangrijkste bij studiekeuze

- Net zoals de afgelopen jaren is het eigen kunnen voor de meeste studiekeuzers het belangrijkste bij het maken van de studiekeuze, zie Figuur 6.
- Daarnaast zijn de studie en een goed salaris belangrijk voor de scholieren. De mening van anderen en een leuke studentenstad spelen

volgens de scholieren het minst een rol bij het maken van de studiekeuze. Ten opzichte van voorgaande jaren is dit beeld niet veranderd.

- Vwo'ers vinden significant vaker de studie (64%) een belangrijke factor dan vmbo'ers (32%) en havisten (46%) (p < .001).

Welke factoren spelen een rol bij het maken van de studiekeuze?

Figuur 6 Factoren die een rol spelen bij het studiekeuzeproces | Alle scholieren bovenbouw (N=responses = 2.853)

5 Hoeveel voorlichtingsactiviteiten bezoeken scholieren en wanneer beginnen ze met het bezoeken van open dagen?

Vmbo'ers bezoeken bijna evenveel open dagen als havisten

- Vwo'ers bezoeken de meeste voorlichtingsactiviteiten, gemiddeld 5 evenementen, zie Figuur 7. Van de vwo'ers bezoekt 90% drie voorlichtingen of meer. Dit is zeven procentpunt meer dan vorig schooljaar.

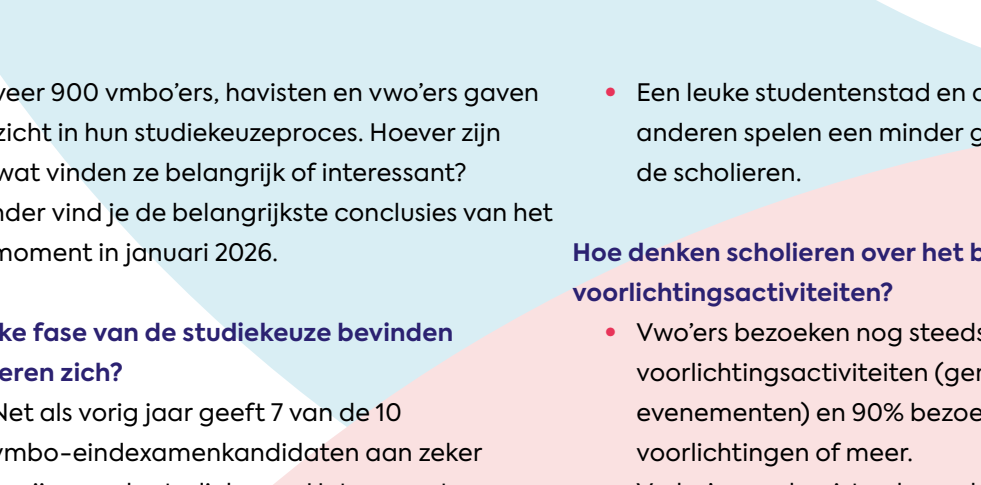
- Vmbo'ers bezoeken de minste voorlichtingsactiviteiten, gemiddeld 3 tot 4 evenementen. Het verschil tussen vmbo'ers en havisten is echter klein. Vmbo'ers bezoeken bijna evenveel open dagen als havisten. In vorige onderzoeken was dit verschil groter.

- We zien geen grote verschillen met de gemiddelden van vorig jaar qua intentie om voorlichtingen te bezoeken.

Gemiddeld bezoek voorlichtingsactiviteiten

- Vmbo'ers: 3 tot 4 evenementen (M = 3,7 en Mediaan = 3)
- Havisten: 3 tot 4 evenementen (M = 3,8 en Mediaan = 4)
- Vwo'ers: 5 evenementen (M = 5,3 en Mediaan = 5)

Hoeveel open dagen of meeloopdagen denk jij in totaal te (gaan) bezoeken voordat je je studiekeuze maakt?

Figuur 7 Hoeveel open dagen of meeloopdagen bezoeken scholieren? | Alle scholieren in de bovenbouw (N = 897)

Vmbo'ers en vwo'ers bezoeken de meeste meeloopdagen

Voorgaande jaren hebben we alleen uitgevraagd hoeveel activiteiten studiekeuzers bij elkaar bezochten, dus open dagen en meeloopdagen. Dit jaar kijken we ook specifiek naar het aantal meeloopdagen.

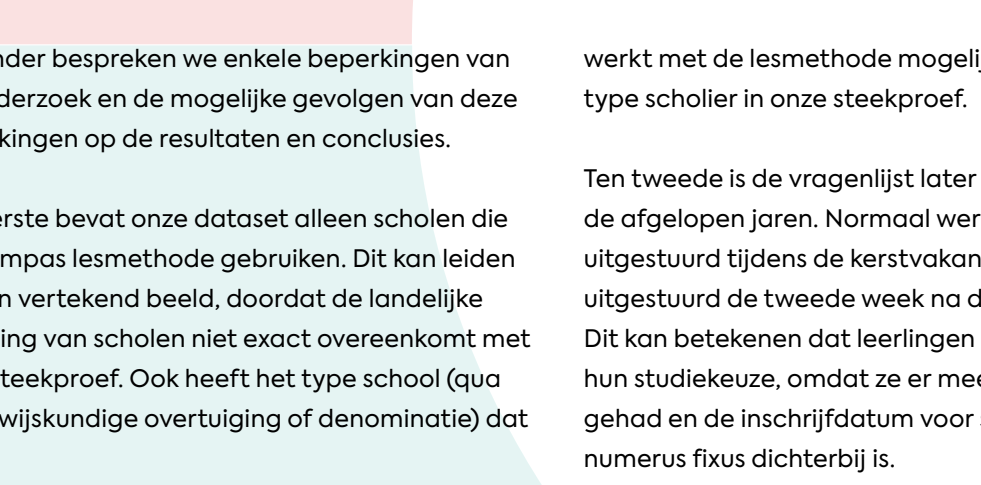
- Vmbo'ers en vwo'ers zijn van plan de meeste meeloopdagen te gaan bezoeken, beide ongeveer twee tot drie, Figuur 8.

- Havisten willen een tot twee meeloopdagen gaan doen.

Gemiddeld bezoek meeloopdagen

- Vmbo'ers: 2-3 evenementen (M = 2,3 en Mediaan = 2)
- Havisten: 1-2 evenementen (M = 1,9 en Mediaan = 2)
- Vwo'ers: 2-3 evenementen (M = 2,3 en Mediaan = 2)

Hoeveel hiervan zijn meeloopdagen?

Figuur 8 Hoeveel van de voorlichtingsactiviteiten zijn meeloopdagen? | Alle scholieren in de bovenbouw (N = 897)

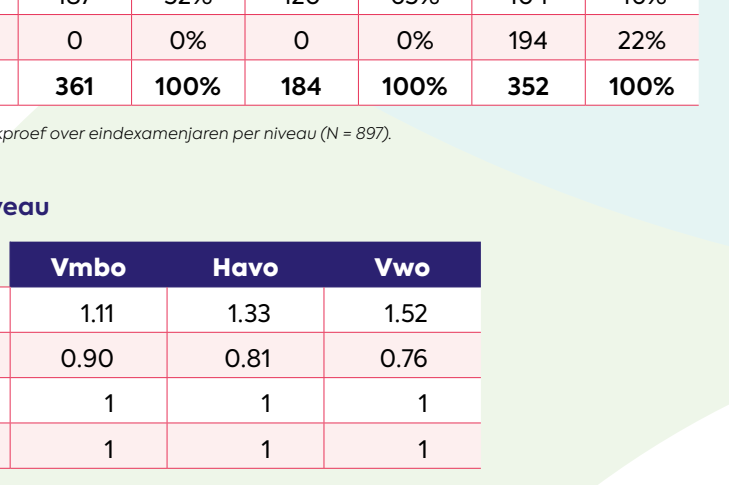
7 op de 10 vwo'ers begint meer dan 1,5 jaar van tevoren met het bezoeken van open dagen

- 75% van de vwo'ers geeft aan meer dan 1,5 jaar van tevoren te beginnen met het bezoeken van open dagen, zie Figuur 9. Dit is significant vaker dan havisten en vmbo'ers (p < .001).

- Ongeveer de helft van de havisten begint meer dan 1,5 jaar van tevoren. Dit is een vergelijkbaar beeld met vorig jaar.

- 32% van de vmbo'ers geeft aan meer dan 1,5 jaar van tevoren te beginnen. Dit percentage is met vier procentpunt afgenomen ten opzichte van vorig jaar.

Vanaf wanneer begin je/ben je begonnen met het bezoeken van open dagen?

Figuur 9 Start bezoek open dagen | Alle scholieren bovenbouw (N = 897)

6 Intentie om een tussenjaar te nemen

Slechts 4% van de scholieren wil zeker een tussenjaar nemen

We vroegen scholieren naar hun intentie om na het eindexamenjaar een tussenjaar te nemen, zie Figuur 10.

- Het merendeel van de studiekeuzers wil (waarschijnlijk) geen tussenjaar nemen. Figuur 10.

- Slechts gemiddeld 4% van de scholieren wil zeker een tussenjaar nemen. Gemiddeld geeft 11% aan waarschijnlijk een tussenjaar te nemen. Deze groep is met twee procentpunt toegenomen in vergelijking tot vorig jaar.

Ben je van plan om na je eindexamen een tussenjaar te nemen?

Figuur 10 Intentie om een tussenjaar te nemen | Alle scholieren in de bovenbouw (N = 897)

Havisten en vwo'ers gaan het liefst naar het buitenland tijdens hun tussenjaar

De respondenten die aangaven (waarschijnlijk) een tussenjaar te nemen, kregen extra vragen te zien. Waar willen ze het tussenjaar spenderen en wat willen ze gaan doen?

- De helft van de vwo'ers gaat het liefste naar het buitenland tijdens het tussenjaar. Dit is het hoogste percentage in vier jaar, Figuur 11.

- 3 op de 10 havisten gaat het liefst naar het buitenland tijdens het tussenjaar. Dit is het hoogste percentage van de afgelopen drie jaar.

- 42% van de vmbo'ers wil in Nederland blijven. Dit is een flinke toename ten opzichte van vorige jaar, 11 procentpunt. Hiermee is het beeld weer vergelijkbaar met tussenjaar 2023-2024.

Wil je een tussenjaar in het buitenland of wil je in Nederland blijven?

Figuur 11 Voorkeuren voor locaties tijdens tussenjaar | Scholieren die (waarschijnlijk) een tussenjaar nemen (N=152)

Havisten en vwo'ers willen voornamelijk reizen tijdens hun tussenjaar

- Vmbo'ers zijn verdeeld in wat ze willen doen in hun tussenjaar. Ongeveer even grote groepen willen reizen en werken in Nederland, Figuur 12.
- Havisten willen het liefst gaan reizen en anders werken in het buitenland. Vwo-scholieren geven de voorkeur aan werken in Nederland en als tweede optie wordt reizen aangegeven.

- Een taalcursus volgen in Nederland is veruit het minst populair onder de scholieren.
- Het beeld dat we zien verschilt van de afgelopen jaren. Toen zagen we dat bij zowel havisten als vwo'ers de wens om te reizen het grootst was en dat vmbo'ers het liefst wilden gaan werken in Nederland.

Wat zou je willen doen tijdens een tussenjaar?

Figuur 12 Opties tijdens een tussenjaar | Scholieren die (waarschijnlijk) een tussenjaar nemen (N=responses = 330)

7 Conclusie

Ongeveer 900 vmbo'ers, havisten en vwo'ers gaven ons inzicht in hun studiekeuzeproces. Hoever zijn ze en wat vinden ze belangrijk of interessant? Hieronder vind je de belangrijkste conclusies van het meetmoment in januari 2026.

In welke fase van de studiekeuze bevinden scholieren zich?

- Net als vorig jaar geeft 7 van de 10 vmbo-eindexamenkandidaten aan zeker te zijn van de studiekeuze. Het percentage havo-eindexamenkandidaten dat zeker is van de studiekeuze is gedaald van 59% naar 47%. 70% van de vwo-eindexamenkandidaten is zeker van hun studiekeuze. Dit is het hoogste percentage in vier jaar.
- Zes van de tien eindexamenkandidaten bevindt zich in de beslissende fase. Vwo'ers zitten vaker in de beslissende fase dan havisten en vmbo'ers.
- Van de voorlaatstejaars twijfelt 4 op de 10 nog tussen een aantal studies.
- Van de voorlaatstejaars bevinden vmbo'ers en havisten zich het vaakst in de verkennende fase en vwo'ers in de verdiepende fase.

Wat vinden studiekeuzers belangrijk bij hun studiekeuze?

- Voor het grootste deel van de scholieren is het eigen kunnen het belangrijkste bij het maken van een studiekeuze. Daarnaast zijn ook de studie en een goed salaris belangrijk.

Hoe denken scholieren over het bezoeken van voorlichtingsactiviteiten?

- Vwo'ers bezoeken nog steeds de meeste voorlichtingsactiviteiten (gemiddeld 5 evenementen) en 90% bezoekt drie voorlichtingen of meer.
- Vmbo'ers en havisten bezoeken bijna evenveel voorlichtingsactiviteiten, namelijk 3 tot 4.
- Van de voorlichtingsactiviteiten die studiekeuzers bezoeken, zijn er 2 meeloopdagen.
- Wat betreft de timing zien we dat 75% van de vwo'ers, 53% van de havisten en 32% van de vmbo'ers meer dan 1,5 jaar van tevoren begint met het bezoeken van open dagen.

Hoe groot is de intentie om een tussenjaar te nemen?

- De intentie voor het nemen van een tussenjaar is laag. Gemiddeld weet 4% zeker dat ze een tussenjaar gaan nemen.
- Van de scholieren die een tussenjaar (verwachten) te nemen tonen vmbo'ers de meeste interesse in reizen of werken in Nederland, havisten in reizen en vwo'ers in werken in Nederland.

8 Beperkingen

Hieronder bespreken we enkele beperkingen van dit onderzoek en de mogelijke gevolgen van deze beperkingen op de resultaten en conclusies.

Ten eerste bevat onze dataset alleen scholen die de Qompas lesmethode gebruiken. Dit kan leiden tot een vertekend beeld, doordat de landelijke verdeling van scholen niet exact overeenkomt met onze steekproef. Ook heeft het type school (qua onderwijskundige overtuiging of denominatie) dat wordt gevolgd invloed op de resultaten.

werkt met de lesmethode mogelijk invloed op het type scholier in onze steekproef.

Ten tweede is de vragenlijst later uitgestuurd dan de afgelopen jaren. Normaal werd de vragenlijst uitgestuurd tijdens de kerstvakantie. Dit jaar is deze uitgestuurd de tweede week na de kerstvakantie. Dit kan betekenen dat leerlingen al verder zijn in hun studiekeuze, omdat ze er meer tijd voor hebben gehad en de inschrijfdatum voor studies met een numerus fixus dichterbij is.

Bijlage

Responsberekening

	Aantal respondenten
Bruto respons	1.063
Buiten doelgroep (Schoolniveau onbekend (N = 138), geen passend eindexamenjaar (N = 51))	56
Onvolledig en verwijderd	110
Netto respons	897

Tabel 2 Responsberekening

Verdeling eindexamenjaren per niveau

Eindexamenjaar	Vmbo		Havo		Vwo	
	N	%	N	%	N	%
2026	174	48%	64	35%	54	33%
2027	187	52%	120	65%	104	46%
2028	0	0%	0	0%	194	22%
Totaal	361	100%	184	100%	352	100%

Tabel 3 Verdeling van de steekproef over eindexamenjaren per niveau (N = 897)

Weegfactor per niveau

	Vmbo	Havo	Vwo
Man	1.11	1.33	1.52
Vrouw	0.90	0.81	0.76
Non-binaire	1	1	1
Zeg ik liever niet	1	1	1

Tabel 4 Weegfactor per niveau

Voor de populatiegegevens om de weegfactor te bepalen hebben we gebruik gemaakt van de cijfers van het CBS. Vo: leerlingen, onderwijssoort in detail, leerjaar, herkomst, leerjaar 2023/24

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/85379NED/table?ts=1736939163532>

Geraadpleegd op 16-1-2026

Colofon

Heb je vragen over ons onderzoek of wil je van gedachten wisselen over de wensen en behoeften van scholieren of studenten?

Stuur een e-mail naar insights@qompas.nl

A Qompas BV

P Postbus